

ר.ש.ו.

פרוטוקול מס' 15/ג

מישיבת ועדת הכספים, שנתקיימה ביום ג'
ב' בטבת תשי"ד (8.12.53), בשעה 8.30

נרכחים:

- י. גורי - היו"ר
- י. פורדר
- ח. אריאב
- א. אלישר
- א.מ. גניחובסקי
- ש. בז'רנו
- א. ציזלינג
- י. בדר
- מ. קלמר
- ז. שפר
- ק. לוז
- ש. דיין

מזמנים:

מר ד. הורוביץ - מנהל הבנק הממלכתי
שר המסחר והתעשייה מר פ. ברנשטיין
שר התחבורה, מר פ. ספיר

סדר-היום:

- א. שונות
- ב. המשך הדיון על דו"ח הוועדה למטבע-חוז
- ג. הצעת חוק לתיקון תקנות ההגנה (כספים)
- ד. שחרור מוסדות סטילווה חובה
- ה. אספקת מזון כשר למטבחים במקומות העבודה
- ו. דיון בענין "אל-על".

=====

אני פותח את הישיבה.

היו"ר י. גורי:

(א) שונות

=====

אני רוצה להביא לידיעת חברי הוועדה, כי ועדת המשנה לענין משכורת השופטים קיימה כמה ישיבות בענין זה, ותוך חילופי הדברים נתברר שנסתכמו שתי דעות בענין זה. אולם בינתיים אני יכול להביא לוועדה הצעה, כי הוועדה תשוב לדון בשאלה זו באמצע ינואר. אני מודיע לחברי הוועדה, כי הצעה זו באה גם על דעת נציגות השופטים. אולם הם בקשו שנקבל החלטה לא יאוחר מאמצע ינואר.

מכיון שאין התנגדות, אני קובע שזה אושר.

מס מסוייג. בוועדה הסתכמה דעה, כי אנו מבקשים את שלטונות המכס לעיין מחדש אם אפשר לתת הנחות בנוגע למועדי הגבייה. קבלתי מכתב המכיל הנחות מסויימות, ואני אקרא את תכנון. (קורא).

אני רוצה לציין, כי ישנה התקדמות לעומת המצב שהיה בעבר, ואני מביא זאת לידיעת הוועדה. דבר זה בעצם אינו נתון להחלטה, אלא שהתעוררה שאלה, היה בירור, ואני מביא את הדברים לידיעת חברי הוועדה.

קבלתי מכתב חתום ע"י שר האוצר, ונתקשנו באופן מיוחד ע"י מזכירות שר האוצר לקבל החלטה, בו כתוב, כי הוא קבל מכתב מאנשי הג'וינט ומלב"ן המבקשים לכלול אותם ברשימת המוסדות שפוטרנו ממילווה חובה. לשר האוצר אין התנגדות, והוא מבקש להביא את השאלה לאישור ועדת הכספים. באופן עקרוני חושבני שאלה הם מוסדות חסד וצדקה ולא יכולה להיות התנגדות.

מתי נדון על דרישת עובדי מבקר המדינה בקשר לגמור תפקיד.

מ"ק קלמר:

היו"ר י. גורי:

קבלנו כמה משלחות בנושא זה, והוברר לנו שישנו איזה קונפליקט בין ועד העובדים לבין איגוד עובדי המדינה. לאחרונה קבלנו הודעה מטעם ועד העובדים, כי איגוד עובדי המדינה מייצג גם אותם. הופיעו בפנינו נציגי איגוד עובדי המדינה, והסבירו לנו שאם כי מבחינה מריטורית אין להם התנגדות לדרישה הזאת, - ביחוד לחלק מהתביעה הקשורה בהמצאם של מחצית הפקידים מחוץ למשרד - היות ואיגוד עובדי המדינה מכלכל את מדיניותו בענין זה מתוך אספקט יותר כולל והוא עומד במו"ם עם הממשלה בקשר לתביעות שונות, לא רצוי לו שאנו נקבל החלטה מחוץ לגדרי המו"ם הסתנהל. בא-כוח האיגוד סיכם במפורש, שהאיגוד, בשלב, זה אינו תומך בתביעה - אולי בשלב מאוחר יותר לא תהיה התנגדות מצידם, ואולי אפילו תהיה תמיכה.

כשאני לעצמי, בין כל הדרישות שהוצגו ע"י באי-כוח מבקר המדינה רואה את החלק שהזכרתי מתיעתם כמוצדק ביותר? ואני מציע שאנו בחזיר את השאלה לסיכום סופי לוועדת המשנה.

אנו עוברים לדיון על דו"ח הוועדה למטבע חוץ.

(אח"כ רשמה רש)

(לפני כן - שונות)

ר.ט.

ועדת הכספים
8.12.53

ב) הדיון על דו"ח הרועדה לענייני מטבע חוץ

היו"ר י. גורי:

כפי שזכור ודאי לכולכם, הפסיק חבר-
הכנסת בדר את דבריו בישיבה...

הקודמת שבלי לסיימם, ואני מבקש ממנו להמשיך.

י. בדר:

אמשיך במקום שהפסקתי. אני אומר כי
הבראת הכלכלה בדרך כלל, הבראת המסך של
המדינה אינה תנאי מוקדם להבראת המטבע. מה שטר הורוביץ אמר על מצבו -
ואני אזכיר את המספר המיוס של 81% - בכון או לא בכון, ישנה אפשרות
לעשות שיקולים אלה בכמה דרכים, אבל מכל מקום אינני רואה בזה איזה שהוא
ניסוק להטוך הפיקוח על המטבע. ישנן מדינות עניות וישנן מדינות
עשירות, אבל לפעמים דוקא במדינה ענייה קיים חופס גמור במטבע, לעתים
אפילו אם אין מטבע עצמאי, אבל אין, לדעתי, כל קשר בין עוני הארץ
לבין הפיקוח על המטבע.

לעומת זאת, אני טוען, שבלי מטבע בריא אין
אפשרות להתקדם. ומהו מטבע בריא? מה סמניו? - ראשית כל, טער אחד.
אני מבין שטר הורוביץ גם כן מסכים לכך באופן פרינציפיוני. דבר שני -
טער יציב כלפי חוץ. דבר שלישי, והוא פסיכולוגי לגמרי - אמון הצבור
שהמטעלה רואה את תפקידה בהספקת מטבע פנימי בתור מצרך יסוד של הכלכלה,
אבל אין בכונתה לעשות אקספרטנטים ורווחים מן המטבע, מחוץ לאותם
רווחים קטנים וסקובלים הקטורים באופן מקובל בטיסיה, בהוצאה.

אני רוצה להדגיש כאן, כי 10% של מילווה
החובה, עלו בשעתו הרבה מאד למדינה. הם לא רק הביאו רווח של 23 מיליון
ל"י, אלא יצרו מצב של אי-בטחון פנימי. אני עד לכך שכל אדם היוס שיש
לו כסף, פוחד מפני ניתוח נוסף מסוג זה. ישנם עוד דברים נוספים, שהם
אולי לטובת האוצר, אבל לא לטובת אטונו של הצבור: פרטת הפקעת ניירות
הערך האנגליים ותבטיה של הפקעה זו, ועוד.

וכפי השפעתו של דבר זה? ראשית, הוא
פוגע בבעיית החסכון. אנטייה מתפלאים כמה שומעים שמישהו מחזיק את כספו
בבנקים בלירות יותר מסבוע-שבועיים; אם כי הפקדונות בבנקים גדלו -
אין זאת מוסרת שהחסכונות גדלו. ולא מדבר על בעיית הביטוח, שברוב
הארצות היא מטמסת מקור חשוב לאשראי. אני טוען שאין במדינה נטייה
לחסכון, ואם מישהו חוסך - הריהו קובה לו זהב, בונה לו שיכון,
וכד', אבל לא קיים מצלנו בכלל שטדם חוסך חלק מהכנסתו, לעתיד לבוא.

ולמה כל זה? - כי אין מטבע יציב, אין
כסף של מטט, שלפי השקפת רבים כדאי לחסוך בו.

היו"ר י. גורי:

האמשינך מסכים אתי, שלחלק ניכר
מאזרחי המדינה היו חסכונות עקיפין
ע"י כך שחובות שהם היו חייבים בכסף יקר, חוטלו על ידם וסולסו בכסף
זול?

י. בדר:

לא, אתה טועה. זהו רווח אינפלציוני
ולא חסכון. היתה להם רנסה אינפלציונית,
ובזהם הם הגדילו באופן כלאכותי את הצריכה שלהם. התהליך הזה הוא דוקא
תהליך אנטי-חסכוני.

ר.ט.

כר ד. הרוביץ:

במוסד ביטוי, זה יכול אולי להיות חסכון, אבל אין זה מוסד מבחינת הכלכלה הלאומית, מוסד של חסכון. חסכון הוא, כמטרה צמצום את תצרוכתו ושימור את הרוץ הזה מבין שני הקצוות אותו בקבוצת ביירות-ערך, ודבר זה מספיק על החלוקה בין התמוכת וההטקעה. ע"י זה יוצר לש הער חלק ידוע של הון.

י. בדר:

כיוון שטבע בריש מבחינה זו, אין חסכון, וכל התעטולה והדבריה הדומים לה, הם כלאכותיות. לעומת זאת, אילו היה אפשר היום לחסוך כסף בדולרים, לא בטוב דולר, אלא ביש בדולרים, ודמי היו חוסכיים אצלנו כפי מנטיח חוסכיים במרה"ב, למשל. כל זמן שאין דבר זה קיים, מנטיח אינה חוסכיים, אלא בצורה פיקטיבית במידה רבה ופלאכותיות.

אני עובר לבעיית האטרמי. כמנטיח יוטע מנטיח מטלטים ריבית של 30-36%, הרי לדעתי זוהי במידה רבה כרטייה בעד טיכון הטטבע. כמובן שזה קטור גם בצמצום האטרמי, אבל בכל זאת יש כסף בארץ. אני מוסר, כי הסיבה בעוצה לא רק בביקוס, אלא גם בהיצע. אני טוען, שהיצע הוא טמד מצומצם. בזמן שאין יודעים מה יהיה מצב הטטבע בעוד 6 חודשים, ה, הטדה טעדיף לא להיפרד מכספו ל-6 חודשים, וגם הוא נפרד כבר - הריהו דורש טבו רווח טוגום, מפירוטו בטקרה טזה ריבית גבוהה.

דבר נוסף הוא - פריזן עבודה. כמנטיח טעיה לחסכון - הולך למיבוד גורם חסוב של טמפץ בעבודה. ישנם גיגורטיח בחריש לירידת פריזן העבודה, אבל זהו אחד מהם.

ברצוני לציין, כי טפעתי טבטעברות של העולים החודשים ישנה בטייה לחסכון ביטרי טטף. הולם אחרי נסיון נוסף, גם נטיך בטייה בה הלטנו עד עתה, ברור שגם הם ילפדו את דרכם של יתר התוטבליט ולט לחסכו.

לכן אני טוען שדרוש לנו טיד, בתור מנטי רמכון להברחה הטטק, טטבע בריש. ואני חוזר טאני רוטה טלוטה טטנים: טער טחיד, טטון צבורי וטער יציב ביווקי חו"ל.

ואיך יוצרים את טכוננו של הצבור? - דרוש טער יציב ביווקי חו"ל. וטיך עוטייה זומת? - טער יציב ביווקי חו"ל יכול להיות - בי רוגלים: טוג רמון, טהוט רמטי - בכדי טניצור בכלל טער יציב דרוש לנו יוק חמטי בטטבע חוץ, כי טער יציב פירוטו טער יציב בטון חמטי. טער יציב בטוק טפוקט - אינו טער יציב, טער הטפוקט אינו יוצר טמון.

לטער היציב ישנה טמרה טניה - רמה יציבה של הטחיריט ביוק הפניטי. אין דבר יותר טעיה על הטטבע טמטר אינדוכט יוקר עולה. לכן, לדעתי הומחה הריטונה של הטיטלה כלפי הטטק היא: טטבע.

אני טוען אין פיקוח על הטטבע בפדינת יטרטל; הוא לא קיים מבחינה רימליטית, אלא מבחינת התקנות בלבד. רמטיח, קיים טטק טטבע חוץ טטר ברטות הטטלה והטוסדות הצמודים למטטלה. בקיר למטבע קיים טטק פומי של הטטלה, והיא לטת על הטטבע הזה לא בזכות העובדה שקיים פיקוח על הטטבע, אלא טהוט רכושט של הטטלה.

אמר לטוק החסור, יש לי פילוטופיה טטלי. אני טוען טכטו מבונה מינה יכולה לזוז בלי טטן ובלי רווח בין הגלגלים, הי טמטר לקיים יוק טפוקט בלי טוק יחזור. אנו יודעים גם שהפיקוח גורר למורליטציה, הורדת הייצור, חלוקה בלתי טקטית של הטלטי

חלוקה בלתי טיפית לל הכספים. אפילו הנאמנים הטובהקים ביותר לל הפיקוח בחו"ל כבר למדו את הדברים האלה. אני מעדיף יוק חופשי מצוטצט על יוק יחוד באותו היקף.

במדינת ישראל קל מאוד ליצור את הייתה לחקן אחד לל הטלוי בטמפע זרע ברשות הממשלה ותחת פיקוח וחלק יני הוא חופשי לגמרי. ביום ארץ בעולם אין חלק הטמפע הזר כל כך רב בבעלות הממשלה כמו מצלנו.

לא במקרה לא הזכרתי את כספי הייצוא. האלתי את עצמי לא פעם: הרי טוענים מצלנו הכלכלנים הגדולים ביותר באים מחוגי הציונים הכלליים. התרופה הניכרת ביותר לל הציונים הכלליים היתה, הבחנתם לעם יתנו סנסיונם בענייני הכלכליים למען הצלחה כלכלית וטיפית לל הארץ. ואני תמיד התפלאתי מאנשים בעלי נסיון כה רב לא באו לידי אותה טקסנה שהגיע אליה טריפין, על השיטה הפרללית שהוא סיבב אותה ועושה אותה להוכחה ללו. אם נכונה הנחתי על הרמה לל הכלכלנים האלה, הרי הסיבה להתנהגותם נעוצה בפעילות כספי הייצוא, כי לפי שיטת טריפין כספי הייצוא ייכנס להטילה.

אמר לפיקוח בלתי הייצוא, הרי לפי דעתי טספיק פיקוח על הייצוא במסגרת הפיקוח על הייצוא עצמו, ואין צורך להפעיל את הטכונה הטובה לל פיקוח על הטמפע בכדי להבטיח כספי הייצוא יחזרו ארצה. היום, טכיוון הפיקוח על כספי הייצוא הוא כפול וטדוייק, מבריחית ע"י "אובד אינבוויסינג" ו"אנדר אינבוויסינג", וגם בצורות אחרות, בערך 10%. אם הפיקוח יהיה פחות כדוייק, כלומר יהיה טטחרי ולא במסגרת לל טובע, יבריחו אולי 15%, ואני חושב שההפסד הזה אצלו כה גדול וחשוב בכדי ללא נראה את היתרונות לל שאלוה הייצוא מן הכבלים: עלינו לזכור כי יצוא אינו יחידה קבועה ונוקשה, הוא יכול להיות יותר גדול ופחות גדול. לאחר כן מה לטדתי בארץ הגעתי לידי טקסנה הייצוא כפי שהוא קיים היום, והפיקוח עליו הטפוזר בטספר זרדיים וקדור בחשדנות גדולה ואולי צודקת - אינו טונע הברחה על רקע לל יצוא, אינו טונע העברה של אמצעי יצוא ליחוד השחור, ולעומת זאת הוא דורט וחונק את הייצוא.

אני אומר כי בכנות גטורה אני בעד ליברליזציה גדולה לל טדרי טמפע חוץ, גם בלתי הייצוא. אין זאת אומרת יאני טציע לתת חופט גטור לכל יצואן לעשות בטמפע החוץ שהוא רוכט ע"י יצוא, כרצונו. אני טציע את הייתה הטקובלת בטקרים לל פיקוח על הייצוא: על היצואן להחזיר הכספים שהוא טרוויח ארצה ולהעמידם לרשותו. אינני טציע היום לבטל את הפיקוח על רסיונות יבוא ויצוא, אולי אינני חושב שיש טקונה לפיקוח טפורט בעניינים אלה ולבדיקות טפורטות וארוכות הטונעות במידה ל-קטנה מאוד את ההברחה, אבל הורטות את הייצוא.

ענה אעבור לענין השער. אטדתי כבר בשבוע החולף, כי לדעתי יי הכרח לקיים שער דיאלטטי, שהוא לפי דעתי 2,30 - 2,40 ל"י הדולאר. אני טתוטט מאוד כלאני שומע כי הכלכלנים הגדולים לל הציונים הכלכליים הוא 1,60 - 1,80 ל"י לדולאר.

מר ה. הורוביץ: בוועדה היו רוב החברים בעד 1,80 ל"י ו- 2,00 ל"י, אבל לחסו אמתו בעד קביעת שער לל 1,50 ל"י הדולאר.

י. ברד: אפילו הכלכלנים הגדולים ביותר יכולים לפעמים לטעות... כלאני שומע על שער לל 1,60 ל"י לדולר ויחד עם זאת על ביטול הפיקוח על הטמפע - את ינא הדברים האלה יחד אינני יכול להנין.

ר.ש.

ובסוף דברי אני רוצה להציע להטילה פעם אחת להעיון ולנסות ליחדר חלק י"ל המטבע הן הפיקוח. אין זה דבר ימאי-מקשר לחזור טטנו, ובל עליכם להעיון. אולי יהיה צורך טכני לקטור בזה צורה סטוייסת של "דולאר טוייפיקטס", כדי להמטבע הוה - אם יהיה חופסי בארץ - לא יחזור בצורה חופסית ביטרות ובצ'קים.

אני מציע, לכן, לחסל באופן רשמי את הפיקוח על המטבע ולחזור על הפיקוח הפיסי. אם תעלו זאת, יהיה גם צורך לנקוט בצעדים נוספים בנוגע ליצר.

א. אליזר: אני רוצה לציין, מעט כל בטחונות העצמי לא הציע חבר הכנסת בדר הצעה קונקרית בקשר ל-19% חוץ מהצעה להמטטלה ת נסה. אולם אני רוצה ליטוע טטנו בפה לא כי הוא בעד ביטול הפיקוח על חלק י"ל מטבע החוץ. אני רוצה לכל החבריים אשר הם בעד ביטול הפיקוח, לא לדבר בחצי-פה, אלא יאטרו את דעתם בגלוי.

י. בדר: אני לא הצעתי כספי ההענקה, הקרנות, טילוה העצמאות וכדוטה יועמדו על ידי המטטלה לרשות הסמך החופסי.

א. אליזר: אני סוכן להסכים שכל מה שבא לדינה בתור מדינה - ייאר תחת בעלות ופיקוח מלא י"ל המטטלה. וכל הוויכוח היום מצטמצם אך ורק בקשר ל-19%. אני חולב יאמ ייעשה הנסיון לשחרר את החלק הזה הפיקוח, י"ל לנהוג בייטה זו בסך 3 יינים לפחות. בדרך 6 יינים ילטות הלכנו הלוך ואבד את מטון 90% מן הצבור אשר טטנו אנו חייבים ליאוב את הכסף. תנו לנו לפחות מחצית הזמן הזה כדי להחזיר את המטון למטטלת ישראל.

אני מציע בנסחה כי החבריים שדיברו לפני קבעו יייה לבכל את הפיקוח, אם י"ל לעיות זאת עם היצוא או בלי היצוא - הלו הן יאלות צדדיות, הפרויבציפ הוא העיקר.

י. פורדר: עלי לציין כי יינה סתירה גדולה בין התעטולה הגדולה בההלים הציונים הכלליים לביטול הפיקוח, לבין מה יאמה הדבר עכיו, חבר הכנסת אליזר, על 19% כשהדבריה על ביטול מצומצם, הסוד לצאת אל הצבור בטיסטאות י"ל ביטול הפיקוח כולו.

א. אליזר: לדעתי כל הוועדה לעניני מטבע חוץ יעמה בדבר יטודי. הם לא ראו את הקלד בין העם בגולה לבין הייוב במדינה. אני רוצה לציין כי כל הכספים אשר הפסדנו בדרך 6 היינים - וזהו סכום ניכר מאוד - נמצאם עדיין בארצות החופסיות, בטמאים - לצערי הרב - אפילו בבירות, ומגיעים בטופו י"ל דבר לוונצואלה, אורגוואי או שווייצריה. אילו היינו גוהגים עם קום המדינה בייטה אותה אנו דורשים להנהיג עכיו, היו כל הכספים האלה מגיעים אלינו ולא היינו בטמאים בטצב כה גרוע כפי שאנו בטמאים עכיו.

סדוע אתם רוצים לייט מצור על הכספים, הטיועדים למדינה? אני אומר בפירוט, כי לא מענינים אותה כל הטומחים, אלא אני מטתכל על דבר זה באורה הפיוטה ביותר י"ל איי עסקים ורואה אני כוה הפסדנו בדרך היינים האלו.

ר.ט.

כאשר התחילו לעלות לארץ, ואני מדבר עכיו על הארצות הערביות, היתדלו אלה יהיה להם כסף להעבירו לארץ בכל-מיני דרכים, אולם החידנות והחקירות היטוריות הדי, לפי דעתי, הפטיקו את התהליך הזה ליל העברת ההון לארץ עכיו טעבירים אותו בכל-מיני דרכים לארצות החופריות. עלינו קודם-כל להיתדל להכניס את הכספים האלה ליל היהודים לסדינה, ובכל הדרכים.

אמאל פרוטות: לים סה יל לנו עכיו ביוויצריה 5 בנקים שכל הטרוטאקציות שלהם הן עם ישראל? בבנקים אלה ישנם פקדונות, וזה טראה עם ישראל בגולה רוצה להיקיע כסף בסדינה, אבל בדרך בנוח. אני ביקרתי ביוויצריה ולסדתי באופן יטורי את הבעיה הזאת. לא מבזים אם אוטר, לדולאר אחד גויי אינו נמצא בבנקים אלה. לים סה צריכה הסדינה להפסיד? לים סה אנו צריכים להעביר את יוויצריה ולעלות את עצמנו עניים? בטקוט לפתוח את דלתות הסדינה לתת לכספי היהודים להכנס הנה באופן חופסי, לתת לבעלי ההון להיקיעו, כטובן להבטיח להם רווח סטויים, ליל 5% בערך, סטלטים לאדם הטקיע כטפו בבנק ביוויצריה 10% ויותר. אנו סקייטים 5 סוטדות כאלה, כוציאיים הוצאות ביכרות על עובדים ופקידים, טובי הסוטחים שלנו נוסעים ליוויצריה וחיים לים בלוקטוט - ואת כל זה צריך ללים העם האוטלל, עם ישראל. זה עולה לסדינה 36% ואולי יותר.

אני יטח לטר הורוביץ קרא את טאטרי על בעיה זו ב"הבקר", אולם סתפלא אני יהוא ציטט סטנו רק סלה אחת, דוקטרינה. אינני רואה כל בוסיה בציניי לאדם סטויים יסנה דוקטרינה סטוייטת.

באותו טאטר סאלתי את סר הורוביץ, סה ראה על כך יהוא נותן לדבר להתפתח בצורה כזאת, עד יליחת קוניאקוב ליוויצריה, והרחבת הענין עד להקמת 5 בנקים ביוויצריה?

טר ד. הורוביץ: סה היקף העסקים ליל הבנקים האלה?

א. אלישר: דבר זה החל להתפתח בערך לפני יונה, עם פתיחת הבנקים יים. דבר זה טראה להסוטדות הנבקאטים לילנו באו לידי סקקנה העם בגולה טאוד להיקיע. אטנס הבנק "טוויס-ישראל" קיים כבר 3 שנים, אבל רק בסנתיים האחרונות הפך להיות יונה ססה יהיה לפני-כן. ואם כך הוא הטצב, מדוע יל צורך בכל הסוטדות האלה בגולה? מדוע אי אפשר לנהוג בליטה אטר תביא את הכספים האלה באופן יטיר אלינו?

לסאלתו ליל סר הורוביץ על היקף העסקים ליל הבנקים האלה, אני אוטר כי ב"טוויס-ישראל" ישנם כבר קרוב ל-28 מליון פרנקים דפוזיטיים; הם נתנו קרוב ל-6 - 9 מליון דולאר הלוואות לטטללת ישראל. ואני טוען עתה, שהסדינה הפסידה טאות מליונים בכל יוט נוסף יהיא סטליכה בליטה הנוכחית.

אתם יודעים כטובי יטאין עכיו לער אטיר בטדטנה, והטטילה טרטה את עצמה. יכול אני לתת דוגטאות רבות להוכחת דברי, אבל אתם ודאי יודעים את הטצב. היער עולה ל-2,200 - 2,300 ל"י לדולאר - איס לא יכחיל זאת.

הצעתי הראשונה: לער אטיר. עם ביטול הפיקוט על המטבע, כלומר על 19%, המטוח אני מאמון הצבור בטטילה יחזור בטרה.

ופה ברצוני לסאול: האם לא הגיעה היעה לטנו נדאג להצלת הטליארדים - גם בכסף, גם ברכוש וגם בנפש - כפי לטנו דואגים להציל את היהודים מהסקוטות לים נמצאים לים בטכנה? אני ביקרתי בזטן האחרון

ועדת הכספים
8.12.53

ר.ט.

בצפון אפריקה, בטנג'ר, בארגנטינה ובברזיל. אינני מדבר עכשיו על ההון היהודי טמרה"ב, אלא על ההון היהודי בארצות אלו. ואני אומר, כי אנו חוטאים לעם שלנו ומאבדים את האפשרות להציל בעוד פועד את הכסף שבידם, אם הוא פועל ואת הוא רב. חובתנו ליהודים אלה היא, ליצור כאן בטבילם "עיר טקלט".

אני רוצה להביא מדוגמה את קזבלנקה. במקום זה ישנם יהודים רבים בעלי הון, טכילים ובעלי מקצוע. מכיוון שהם חיים בפחד ותחת איום סתמי, הם פוחדים להשאיר את כספם בקזבלנקה וטעבירים אותם, גם כי בהפסד של 30% לטנג'ר הקרובה. גם שם אין להם בטחון גמור, והם טעבירים אותו בדרך בלתי פרודוקטיבית לסוויצריה או לארצות חפשיות אחרות. מי כפסיד מזה? - רק אנחנו.

עלינו לדעת כי החיים בגולה במסך אלפיים שנה יצרו יהודים בעלי מנטליות כזאת, שאת דמם הם מוכנים לתת, את בנייהם ואת עצמם - את כספם לא יתנו. אני מכיר יהודי נדיב אחד, אשר נתן לי פעם סיליון פזות בגביל ה"הגנה"; הוא אמר לי: אני מוכן להשקיע במדינת ישראל כסף רב, אולם בתנאי אחד - אני רוצה שכל דולאר שאשלח למדינת ישראל ייסאר טאה סנט; אח"כ, אם ארוויח 3 סנט - אסתפק; אבל אם אתה מציע לי שעל כל דולאר יילי מקבל 70-80 סנט, לא אבוא למדינת ישראל ולא אשלח את כספלי.

היה לנו "שרדון" של "סוציאליזם בימינו". אני יכול גם להבין את דעתו של יו"ר הוועדה, לבטל את הקפיטליזם בזרנו הוא, זוהי חובתנו לפצונו ולהכרתו - אבל היום לפני הקצוות המרוחקים ביותר במדינה יש רק תפקיד אחד - להציל את כל הניתן להציל ולחזק את מדינת ישראל.

אני רוצה להטביר, מדוע כתבתי בפטרי, כי לטר הורוביץ יש דוקטרינה זלו? - פיקוח על המטבע הזר הוא האינסטרומנט החזק ביותר, הטוב ביותר, להעביר מסקטור אחד לסקטור שני.

טר ד. הורוביץ:
אני מוחה נגד הדבריה האחרונים של חבר-הכנסת אליטר. בלתי מבוסס ובלתי מוסרי להגיד כך, שפוזיקים את הפיקוח בכדי להעביר סקטור לסקטור. אני מוחה נגד זה.

א. אליטר:
אני קובע במירוט מדברי זכוניה, ואני מוכן להוכיח זאת. אין עליה "המטביר"? - רק הודות לפיקוח. אני כמטיט מתכנן, כי בדרך של פיקוח העשרתם סקטור אחד והרסתם שני. ואני שואל: האם זה טוב לעם ישראל ולמדינה? - וזהו העיקר בטבילי עתה.

דוגר כמון על הסכונות. אני קובע שאין כל סכונות במדינה. כל העם בציון חיי בקרדיטים. האקדונות הנמצאים בבנקים אינם סכונות, וזאת כבר הזכירו טה.

מדוגמה אביט מן עבין הביטוח. מדוע הוחלט בצרנו בצרות עין כה רבה להפסיק את הביטוח בגולה. לא משלמים את הפרמיות, לכן זה הויסק מצד אחד. דבר זה גורם לחוסר בטחון מבהיל טמט.

דברו כמון על הפקעת נירות הערך האנגליים. אני רוצה להזכיר טה דבר חסוד יותר. יש במדינה מקסימום 300,000 לי"ט של "קרדיט פרובסייה אפ"י פסיין". ביום אחד, מבלי כל הודעה טוקדמת הקפיינו את הכסף הזה. הרוטט מדבר זה עוטה במדינה ומחוצה לא הוא גרוע טמד. ועלי לצייין כי נירות ערך אלה בטמטיט רובם טכדלם בידי אנשים קטנים, פועלים ומעוטי אמצעים.

ר.ט.

הצעותי הן: א) ייעור אחד ויציב, לכספי הממשלה.

ב) ביטול הפיקוח בכללו על הכסף שהיננו יייך לממשלה (19%); ג) ליברליזציה בכל יסחי החייב הכלכליים; ד) הפיכת המכס הכלי פיסקאלי לכלי שיתמוך ויעזור לתוצרת הארץ.

א) בעטה זאת - מני בטוח מנגיע לעיצוב המטבע הישראלי ללירה-דולאר תוך שלוש השנים הבאות.

קו לוח:
טווח במקצת לעסוק את הדברים האחרונים של חבר-הכנסת אלישר, כי מנו יודעים שהסוד של יציבות המטבע מונח באותם המסמכים שהועדה למטבע חוץ פנתה בדו"ח שלה. דבריהם של חברי-הכנסת בדר וטלישר היו חד-צדדיים מאוד. ודאי שיש ערך לפדיניות הסובייטית, אבל לא כמין האורש, אלא במסמכים אחרים: יצור, היקף התצרוכת, פריון עבודה וכו', ולענין הרגיון יש ערך מצומצם בלבד.

מני רוצה להבהיר לעצמי כמה מנו הדברים. כר הורוביץ נקט במספר של 19%, ועל זה מוסכים הדברים. מני אומר שזה גם לא 19%, אלא פחות, מפני שפחות מהחצית של היצוא הוא ערך מוסף והוא הדין ביצוא הסווי: חלק גדול הוא מוחלף. מני סבור שהסדובר הוא לכל היותר ב-10% של מטבע החוץ.

לאור זה מני מבין מדוע כר הורוביץ אמר, שבעצם אין חלוקי דעות עקרוניים, כי אם רק הבדלי גורמים בין חברי הוועדה לעניני מטבע חוץ, כי 10% לא יצילו אותנו, בין אם יהיו לגמרי חפשיים מפיקוח ובין אם יהיו מפיקוח, כפי שהם כעת. המפעלת יכולה להיות מצומצמת מאוד.

מבחינה סיפור הצננו יכול להיות ל-10% הגלה ערך מצומצם מאוד, מפילו אם רוצים מיזה שהוא חיוב בביטול הפיקוח. מבחינת הנזק שזה יכול לגרום - הוא יכול להיות רב. ומדוע? - כי הוא עובר מתחומים כלכליים לתחומים פסיכולוגיים, ואז מי אפשר לעצור בעד הנזק.

מדברים מה על-אומר מסכונן, וחבר-הכנסת בדר אמר, כי שחרור המטבע יתן מפירות של מסכונן בערכים יציבים. זה נכון בדרך כלל, ואני מניח באמת שחלק של המסכונות יזרום לרכישת הדולארים, ובכל סחיר על מנת להקפיד אותם, על מנת "להכניס אותם לגרבץ". אולם, מניני יודע מה יהיה המפקט הכלכלי במביל המדינה שזה.

אבל כמין ישנו דבר נוסף: מנו חייב בתקופה של ירידה, של עזיבה את הארץ. כל מי ייורד, יהיה מנו טעוניין לקנות בטוק החפשי.

הדבר הרציני ביותר הוא אותו דבר שדיבר עליו חבר-הכנסת אלישר, והוא הפיקוח מעכב בוחו של הון לארץ. זה נכון הדבר, זהו ענין רציני ועלול להפריע, אבל צריך לבחון זאת. הייתי רוצה לדעת, כר הורוביץ, על העלאת המער ל-1.80 הגבירה את זרם ההון לארץ.

כר ד. הורוביץ: הגבירה, אבל מחוץ לזה כל בעל הון יכול להחזיק פקדון ולקבל את כספו בכל רגע ירצה. מבחינה זו יש חומש גמור, ועובדה היא שבבנקים ישראלים יש מיליונים וולרים בצורת מטבע זר. המסקיעים יודעים זאת - ויש להם מסוון. על כל פנים, מבחינה זו אין כל עיכוב.

ר.ס.

ק. לונז:

בני המפעל במחברותו של כר הורוביץ, אבל אגיד בקצרה מה דעתו: אנו מדבריה הרי בעיקר על הון יהודי אמריקה. כמה שאף פע בדברי ימי הציונות לא בא כמעט לדרך הון בלי יהודים - חוץ מהון אגודי - לא יבוא גם היום.

ועתה בני רוצה לומר כמה שמלות לגבי הדו"ח. הסער של 1.80 נקבע כסער עידוד. לאחר שנקבע הסער הזה חלה העברה הדרגתית של מצרכים יזומים לסער של 1.80, והעלאת המכס. פירוש הדבר שהמפקט של העידוד הלך והצטמצם. זהו תהליך די מהיר, והוא מניח שבמשך זמן קצר הסער של 1.80 יחדול להיות סער של עידוד. והוא בני מוטל, אם יהיה צורך בסער עידוד חדש, במסר התהליכים הכלכליים של הסתגלות היצור ושיפור תוצרת - הדרך שלנו איננה כה מהירה, ובמסך המבנה הקרובה נספיק להתגבר על כל הקשיים. אם לא יהיה סער עידוד חדש, צפוי לנו מחדש תהליך הפוך כזה שאנו רוצים בו עכשיו, והוא: שיפור מסזן התשלומים. המה במסך ייבנה פרספקטיבה של סער חדש לעידוד במסך הזמן. אם כן, הרי זה גלגל חוזר ללא סוף, ובני רוצה לקבל תשובה מוטמכת.

כר הורוביץ דבר על הופעות אינפלציוניות במסך. אנו רואים שמוסחי הכלכלה הפרוטיים טעטיטיקטת, לפיהן השימוש בכספים לצרכי מזון עלה במידה ניכרת במסך המבנה - 27%-52% - ואנו רואים מצד אחד צמצום המצעי הייצור ומצד שני הופעות אינפלציוניות. בני מגיע למסקנה שיטבה עכ"ל גיבור בני טקטוריים: טקטור אחד שכוח הקנייה שלו עולה וטקטור שני שכוח הקנייה שלו יורד. בני מוטר: כל העלאת סער, כל העלאת מכס, מעלה את המצעי התשלום בידי העטיינים, הוחרים וחקלאים ומפחיתה אותם מצל המוריים. מחרת איננו רוצה המבר לתופעות אלו.

אם כן, כאשר אנו מדבריה על יציבות, הגורם הראשי ליציבות יכול להיות המסקת התהליך הזה מצידה של הממשלה, כי בשנה המחרונה היא היתה הגורם העיקרי להתיקרות. יתכן שהגיע הזמן, שכמה שר האוצר המנוח, כר קפלן ז"ל עלה על במת-הכנסת והסר: הקץ להדפסת ישרי כסף, הגיע זמן שנגיד זאת לגבי מעריה ומכס, כדי מדבר זה יחזק את היציבות.

במסקנות הוועדה נאמר, כי יש להתדל בעבינים טטוייכים לעבור לרטיונות יבוא כלליים. איננו מבין כיצד במסטר של פיקוח על המטבע נאמר לעיות זאת.

אמר לפעם המדבר על הסלקטיביות בהשקעות, הרי מה שנאמר פה נאמר בקיצור בדרך, מבלי לרסר וזהו טעיף אחד קשה. הייתי מבקש המבר רוב יותר וכירוס יתר.

היו"ר י. גורי:

בני מליין כי רשומים עוד כמה חבריה לנכוח זה. אנו נמשיך את הדיון ביבוע הבא ביום שלישי. אנו עוברים לסעיף הבא במדר-היום: הצעת חוק לתיקון תקנות ההגנה (כספים) תשי"ד 1953.

(אח"כ הדיון בהצעת חוק לתיקון תקנות ההגנה (כספים))

ר.ש.

(לפני כן-הדיון על צד דו"ח הוועדה
למטבע-חוץ)

ג) הצעת חוק לתיקון תקנות ההגנה (כספים) תשי"ד 1953

היו"ר י. גורי: חוק זה לא עורר כל וכוח בכנסת, והיא העבירה אלינו את החוק לקריאה שניה ושלישית.

י. בדר: אני מבקש שתינתן לי זכות להודעה מעל במת- הכנסת בענין זה. אינני בטוח עדיין אם אשתמש בזכות זו, אבל אני רוצה שהיא תירשם. אני אומר מעל הבמה, כי אסור להשתמש באמצעים כאלה, כדי לצמצם את זכויותיהם של בעלי האגרות. אם לא יוסכם לתת לי זכות להודעה - ארשום הסתייגות בענין זה: לאחר המלים "לרכש או לרכוש כל זכות בהם" יבואו המלים: "אולם איסור כזה לא יחול בנוגע לאגרות חוב של מילווה העצמאות".

ד"ר קיטרון: אינני מבין את הקשר בין הסתייגותו של חבר-הכנסת בדר, לבין הנמקה שהוא נתן, כאילו חוק זה פוגע במחזיקי האגרות. מחזיקי האגרות הם תושבי-חוץ, הרשאים למכור אותן למי שירצו ואיננו יכולים או רוצים למנוע בעדם. אולם אנו איננו רוצים שתושבי ישראל ירכשו את האגרות, ולכן האיסור.

י. בדר: אנו מטילים את האיסור על חוב אחד בלבד, וע"י זה מצמצמים את זכותם של בעלי האגרות למכרן למי שהם רוצים. אני עומד על הצעתי.

מ. קלמר: פה מדובר על תגשבי ישראל, אולם אינני בטוח שאנו משיגים ע"י התקנות האלו את המטרה הרצויה. תושב ישראלי יכול לנסוע לארה"ב ולעשות שותפות עם אזרח אמריקני, וע"י כך להערים על החוק.

ד"ר קיטרון: ברור שאפשרות כזאת קיימת, אולם אני אומר שזאת איננו יכולים למנוע. בבעיה זו התלבטנו קשות, והתייעצנו עם נציגי האוצר ועם מונטר, וכולם היו בדעה, שאיננו יכולים לעשות דבר בשטח זה.

הסתייגותו של חבר-הכנסת בדר באה להגן על אדם שלא בקש כלל הגנה. אני יודע שאנשי הבונדס מסכימים לזה.

י. פורדר: לדעתי, המדובר כאן בענין חשוב ומסוכן, ואני חושב שיש לדון שוב בענין זה ולמצוא כלי מסויים אשר ימנע טרנסאקציות העלולות להרוס את משקנו. אני מציע שוועדת הכספים תקיים דיון, על שאלה זו, בשיתוף עם נציגי משרד המשפטים ועם נציגי האוצר. אינני מוכן להסתפק בזה שאומרים, כי יהיה טוב ודברים מסוג זה לא ייעשו, גם אם אני אופטימי ומניח ש-75% המחזיקים באגרות לא יעשו זאת. המצב הוא מסוכן ואנו חייבים לדאוג שלא יהיה כל כך רע כפי שלול להיות. לפני הדיון הבוסף הזה, אינני מוכן לקבל את החוק.

ש. בז'רנו: נניח שהאוצר יסכים למטרות מסויימות, להתיחס לאגרות בתור השקעה בדולרים כאן, ונניח שחברה מקומית רוצה לעשות אותו דבר, כלומר חברה מסויימת תרכוש אגרות, על מנת לקנות ציוד במקום אחר בחו"ל למען פיתוח מפעליה בארץ. האם חוק זה אוסר זאת?

ד"ר קיטרון: חוק זה בא לאפשר את האיסור ואת ההיתר.

ד) שחרור מוסדות ממילווה חובה
=====

היו"ר י. גורי:
ברצוני לשאול את מר בר-יוסף, אם הכוונה היא, שהג'וינט ומלב"ן ייכנסו בקטגוריה של כל המוסדות המשוחררים ויחזירו להם את הסכומים באופן פרופורציונאלי לסכומים שעמדו לרשותם, או הכוונה היא לתת להם דיין-קדימה.

מר בר-יוסף:
שני המוסדות האלה נכללו ברשימה המקורית שהגשנו, אולם הם נכללים בקטגוריה השנייה. הענין הוא בזה, שהם טוענים כי צריך לשחררם לפי צו כמו הקק"ל, הסוכנות וכד'. לשני המוסדות יחד היה בבנקים סכום של 231 אלף ל"י והם יצטרכו לקבל 23,000 ל"י.

א. ציזלינג:
אני רוצה לדעת, אם זה יפגע במוסדות שכבר החלטנו עליהם. אם כן, אינני יכול להסכים לכך.

היו"ר י. גורי:
הוועדה ראתה מראש שאנו עומדים כמעט בסוף השנה ורק עכשיו סיימנו את השלב הראשון, והאוצר לא העמיד עדיין את הסכום של 200 אלף ל"י ל-1953/54. אולם אני רוצה לומר שהסיכום הזה נתקבל גם על דעת האוצר, מכל מקום הוא לא התנגד לו. לכן ברור שאנו צריכים לתבוע משר האוצר, שיעמיד לרשות המפקח על הבנקים 200 אלף ל"י, כדי שיתחיל לבצע את התשלום. שר האוצר יתבקש להפריש מהרזרבה - אין לו שום מקור אחר - את הסכום המיועד למטרה זו.

א. ציזלינג:
אינני מסכים שדבר זה קשור בתקציב. כשם שלא קשרו בתקציב החזרת מיליונים לירות לחברות מסויימות, כן גם דבר זה אינו צריך להיות כפוף לתקציב. החזרת סכומים שניגבו ואינם מגיעים לממשלה, אינם צריכים להיות בתקציב. הם מוחזרים, ואין זה טעון אישורה של הכנסת בתקציב.

אני שוב מדגיש, כי אני מסכים לשחרור זה, רק אם הדבר לא יפגע בדברים שכבר החלטנו עליהם.

היו"ר י. גורי:
אני צריך להעיר לחבר-הכנסת ציזלינג, כי מה שהוא אומר חורג מגודרי הנושא. אני רוצה לציין, כי בחוק כתוב שהריבית וכל ההוצאות של המילווה ישולמו מתוך הכנסותיה הכלליות ומתוך רכוש של המדינה.

(אח"כ רשם אפ)

ואין לאוצר שום יזכעיים שכלולים בתקציב המדינה. או מתוך הכנסות המדינה או מתוך רכוש של המדינה. כמו כן, אנחנו יכולים להציע לאוצר למכור כגרוס ולתת את הכסף, אבל את זה איננו מציעים, אלא הכנסותיה - והכנסותיה של המדינה עוברות את התקציב.

מר בר-יוסף:

כשכנינים בכשרד האוצר אוסדן & הכנסות כלשהו

מנכים לכפרע ככומים מסויימים אשר מחוברים על נסיון בשנים קודמות בקשר להחזרות; כך גם בכל מיני רבנסות רגילות. אם זה ענין כס המכסה, אני יודע מהן נסיון שצריך להחזיר שנה שנה ואת זה מנכים מאוסדן ההכנסות. אבל בענין מלווה חובה, זה ענין שונה לגמרי. רק ביוני קבעתם שצריך להחזיר סכום של חצי מיליון לירות. איש לא ראה כראש שצריך להחזיר, ולכן כתוב בחוק שהועדה רשאית, אבל אם אדם מכין את התקציב הוא ינו יכול לראות זאת כראש. (שג' בז'רנו: צריך היה לגאוף את זאת). אי-אפשר היה לדעת שהועדה תחליט. זו היתה הסיבה שהועדה החליטה לא להחזיר את זה בכת-אחת, אלא שלבים שלבים.

הינו"ר י. גורי:

אני שואל את קטרון, אם הוא מקבל את גרסתו.

קודם כל כתבנו ככתב, וזה היה הסיכום שלנו. התכוונו שהסכומים האלה אינם יכולים להשתלם סאיזה מקורות מחוץ לגדר התקציב. לאחר שהתחילו להשתמש בכסף הזה, הוא כבר זורם בכל הצינורות. כיוב אין כספים כאלה שאפשר לקחת אותם סאיזה מקור שהוא.

אני טוען שהסעיף הזה, המפורט, שטופיע בכל

חוק מסוג זה, אם אנחנו איננו מציעים למכור בית או מגרש אין מקור אחר כאשר תקציב המדינה; ואז אפשר לקחת או מהרזרבה, אם ישנה, או שאפשר להגיש תקציב כילואים. חבר הכנסת ציזלינג טוען שאין זה שייך לתקציב המדינה. הוא יצר איזה טרמין של הפרשי הכנסות.

ח. אריאב:

אני מסכים עם הגרסה של היושב-ראש, אבל זה

כחיבב אותנו למשהו ואני רוצה שזה יירשם לזכרון. שבשעה שנקבל את הצעת התקציב לשנת 1954/55 נחשוב על הדבר הזה ונדאג שיהיה סכום כזה. ביוני לא יכולנו לדאוג לדבר הזה. זה כחיבב את שר האוצר, בדיוק כמו שמחייב כל דבר.

אני רוצה לנגוע בשאלת הג'וינט וטלבן. אינני

יכול להצטרף לבקשת היושב-ראש, לעשות יוצא מן הכלל לגביהם. אינני זוכר ברגע זה את רשימת סמות המוסדות שביחס אליהם קבענו שלש שנים או שנתיים. אני במעט בטוח שיטנם מוסדות לא בדרגה נמוכה מהג'וינט וטלבן ביניהם. להיפך: ג'וינט וטלבן הם מוסדות שעם הכסף הזה או בלעדיו הם יוכלו גם כן לעבוד. אני מכיר, למשל, מוסד אחד שגם כן אוסף כספים ועד היום מונח הכסף הזה. אם אקח עכשיו את הכסף, אקפח אותו. ויש עוד מוסדות רבים שאינם יכולים לשלם. למה? - אין זה מתוך כך שהג'וינט עושה פה דברים לא טובים, אבל הוא מוסד די עשיר שיכול לשאת יותר מאשר מוסד אחר. שר האוצר, כשלחץ עליו הג'וינט, נאות. לו ידעתי שאפשר ללחוץ, יכולתי באותה מידה ללחוץ לגבי אותו מוסד על שר האוצר, שמונחים אצלו עשרות אלפים דולרים ואינו נותן את הכסף. אי אפשר בצורה כזו, על ידי לחץ על שר האוצר, שהוא יסכים לעשות תיכף יוצא מן הכלל; ולא יוצא מן הכלל על חשבוננו, אלא על חשבון הכלל.

הינו"ר י. גורי:

אני מציע לצאת מהויכוח הזה. יחסרו עוד כ-11 אלף

לירות והאוצר ימכא את הפתרון. אני חושב שלא

בדאי לנו לערוך ויכוח גדול על כך.

בר-יוסף: בזמנו הייתה הועדה בתור שלב ראשון 100 אלף לירות לדיירות סכומים שלכמו כ-2000 לירות. אנחנו כנינו לטוה וראו ובקשנו לניכס בתור דדין, מיקציה 20 אלף לירות, והוא נסכים לזה.

היו"ר י. גורני: אטרמו את זה כמה וקם נלחמו לך העסק נכתב. מבקש את חברי הועדה לראות בתיקים את רשימת היטובים שהיו, כ-1.11.47 עד 15.5.50.

בר-יוסף: בזמנו הועדה הניעה לפני שר האוצר להחזיר כלוה חובה שכלקה מהתליטבות דעמיה והדדורה המליחסה לתאריש"ל, ולכלול את היטובים בנגב. היועץ המשפטי התקשה במציאת הגדרה שתכלול את היטובים האלה כולם. הוצע שרשימה זו תשוהרר ככלוה חובה לפני סיון 5, במקום לפרסם צו מיוחד. מהנכתב שקבלתי מהיושב-ראש הביטוחי שאתם כסכים לזה, אבל צריך לאתר את הרשימה עצמה.

היו"ר י. גורני: אנחנו פנינו לכוונות היהודיה וקבלנו את הרשימה. גם לאחר החברים נראה שחבר סטרו ברשימה הזו, אפשר יהיה אחר כך להעלים אותה. אבל צריך זאת אחרת שאנחנו צריכים לעכב את היטורה.

החלטה: הוחלט לאשר את הרשימה.

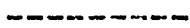


היו"ר י. גורני: קבלתי ככתב מבר-יוסף בענין סלוה חובה שנוכח בבנקים של מוסדות הינוך ותרבות וכדומה. הכדובר בסוכנות שהגישו את הבקשה שלהם אחרי ה-15.5.53.

א. צינלינג: אני לא הייתי פה, ואני רוצה להכביד קצת על הענין של תקציב, או לא תקציב.

היו"ר י. גורני: הרשימה הזאת היא של כ-150 מוסדות עם סכומים קטנים מאד, ואני מציע שהועדה לא תדקדק בזה ותצטרף אותם לכניין היכאים בשלב ראשון, אם אם זה כעלה את הסכום שהבאנו בחשבון קודם.

החלטה: הוחלט לאשר את הרשימה.



היו"ר י. גורני: שבענו את חוות דעת היועץ המשפטי, שהוא מקבל את גרסתו שאין קצור אחר ולא יכול להיות כל קצור אחר לשלב את הסכומים האלה, או כהכנסות של המדינה או מרכושה. אטרתי שאילו שאלה זו הייתה כהעוררת ביוני 1952 כי אז עוד לא היה שימוש בכסף הזה ולא הייתה כהעוררת שאלה. אבל כיום אין לדבר על איזה שהם מקורות. דעתו של היועץ המשפטי בענין זה, היא הפוסקת.

א. צינלינג: איכני טוען ששר האוצר לא צריך בכלל להביא את זה בחשבון התקציב. הוא יכול להכניס זאת לתקציב הבא. אבל אני אומר שאין זה קצור בזה, שזה איננו כלול בתקציב. אם התברר שב-1952 גבו כמישהו ככס שלא כדין - אם כי זה הוכנס בתקציב - מחזירים לו, ושר האוצר צריך לדאוג לאזן את התקציב. לא סכומים רק את הסכום שהביאו אותו בחשבון. אנחנו הבאנו בחשבון 15 מיליון לירות מטלוה חובה. נניח שהוא הכניס בדיוק סכום זה, אבל כהוך בירור שנתקיים הוא כרר

שצריך להחזיר חצי מיליון לירות. גם פה לקחו כחוק. השאלה היא, אם
כאותו החוק יש גם החזרה. כשב שמהזירים סכומים בגדרי החוק, ברגע שקבענו
שצריך להכניס זאת הכסף אינו יכול להיות בידי האוצר.

זוהי טענותי: שזה איננו יכול ואיננו צריכים להיות
קשור עם מה שכבר ישנו בתקציב. שר האוצר יכול, לביטוס התקציב הבא,
להסביר שחטרו לו הכנסות וכדומה, ואנחנו גם כן נתבע את זאת ממנו
ונתכוך בו. אבל אין זה קשור בשום צורה עם העובדות שכבר נעשו.

היו"ר י. גורי: אנהנו לא אמרנו: להחזיר סתם, מטוט שלקחו שלא
כדין. אנחנו רק אמרנו שהם זכאים ראשוניים לקבל.
בקשנו רשימה ורשימו שהטובה ב-475 אלף לירות. אמרנו שאין אפשרות
להחזיר ועל כן זה ייעשה במשך שלש שנות תקציב. בעצם כלועדת הכספים
החליטה בערוץ להחזיר, היא הצמידה זאת לשלש שנות תקציב כי היא ראתה
כמקור יחיד לכך את כסגרת התקציב. אתה מחזיר אותנו אחורנית, שאנחנו נדון
עכשיו מאיזה מקור להחזיר את הכסף הזה. אנחנו החלטנו כבר מאיזה
מקור להחזיר זאת.

ק. לנו: ההבדל בין הענין שאנחנו דנים בו ובין מכס, למשל,
הוא: שפה הטמטלה רשאית להחזיר ושם היא חייבת.

היו"ר י. גורי: כנקודת השקפתך אתה, חבר הכנסת ציזלינג, היית
צריך לוטר: תקח את הכסף מאיזה מקור שתקח, ותחזיר
את זה. זאת לא אמרת.

בירור בעניני אטפקת מצרכי מזון למטבחי פועלים
במקומות עבודתם בהתאמות ער המסחר והתעשייה

היו"ר י. גורי: מר ברנשטיין יושב בפעם הראשונה כשר המסחר
והתעשייה. אני מקדם אותו בברכה בחברתנו ואסביר
לו מו הניע אותנו לבקשו לסיים את הדיון הזה בזובחותו. כל חליפת
הטכתבים שקיימנו והדיון על נושא זה, בא בעקבות שאילתא שהגיש אחד מחברי
הועד, מתוך טענה שהסזון שמשרד המסחר והתעשייה מספק למטבחי פועלים
איננו על טהרת הכשרות. החלטנו לפנות לשר המסחר והתעשייה, ולא אקרא את
כל חליפת המכתבים. אתעכב רק על המכתב האחרון שקבלנו משר המסחר והתעשייה,
ובעקבותיו בקשנו אותו להיות נוכח בסיום הדיון. (קורא את מכתבו של
שר המסחר והתעשייה).

התשובה הזו לא סיפקה, ככל מקום לא סיפקה את
חבר הועדה אשר עורר את השאלה הזו, ואולי גם היו לו שותפים לדעתו,
מבחינה אחת: הכדובר הוא לא רק על זה, שאין כפייה מפורגית אלא שהוא טוען
שאינן משרד מסלתי יכול לספק למטבחי פועלים כל מזון שאיננו על טהרת
הכשרות. זהו בעצם הציר הכרכזי שמטבינו סובב כל הדיון הזה.

פירוש הדבר, שאם אין למשרד הכסחך והתעסיה אפשרות לספק כזון כשר, אין הוא בכלל צריך למפק, ואם אותו מטבח ישיג לו איפה שיטיג - הרי לא בעזרת כשרד ממשלתי. מצאנו לנכון להפסיק בחליכת ככתבים ולבקש להשיב על הוצאה הזו: אם הממשלה כוככה לקבל טענה כזו, ואם לאו.

שר הכסחך והתעסיה פ. ברבשטיין: אני עכשיו אשיב בהערות כלליות אחדות ואבקש אחר כך את ד"ר יפה - מטלא מקום כנהל חטיבת המזון - יתה יותר פרטים על העניין הזה; וטר שניידר, שהוא עוד יותר בתוך העניינים יכול לענות בכירה שיסאלו שאלות יותר מפורטות.

גורלי הכר הוא, שאני כאילו כמונה על עניני כשרות, ואין לי ההכשרה הכתאית למלא את התפקיד הזה. אולם הבעיה היא אולי בארבה, על כל גנים לא פשוטה! ואנחנו נתקלים בה בקשיים רבים לא רק במטבחי פועלים; מלבד מה שהבינוהי מהאינפורמציה שקבלתי במשרד, כמדובר דרבה יותר על קנטינות בכתי חרושת מאשר על מה שבעצם קוראים כטבחי פועלים - שהם מאד אוטונומיים באספקתם; וכפי שאני כנין הם ברובם ייבב טעוניינים להסגיה על כשרות הבשר.

השטירה על הכשרות היתה יותר קלה אילו בשר כשר היה עומד לרשותנו בכמויות סטפיקות. ושניה, לולא חלק גדול מאד כל האוכלוסיה למעשה אינו כתעניין כלל בשטירה על הכשרות. אשר למטבחים האלה, אנחנו באמת מוכרחים לספק את הבשר בעיקר כשחייטות-הכרח - שחייטה מאונס; זאת אומרת שהיטות שנעשות להכרחיות ואינן נעשה על כן רוב לפי צו הכשרות.

אותו דבר חל על הנקניק. אבל אם באה במקום כמניינים קנטינה או כוסר כזה בדרישה מפורטת לבשר כשר, אז אנחנו כמפקי את הדרישה הזו; לפעמים גם כן בקושי, ככני שקיימת גם שחייטה כהורה בככדים לא כל כך קטנים, שגם היא איננה נעשית - עד כמה שאפשר לדעת - לפי הנזים של הכשרות. זה כל מה שאני יכול להגיד ברגע זה.

ד"ר יפה: בעצם השר אכר כל מה שיש להגים בענין הזה. לו היינו מחכים לאספקה של נקניק קשר בסביל הקנטינות של הפועלים, היה כמהווה מנב שלתקופה ארוכה הקנטינות היו נשארות בלי אספקת נקניק בכלל. כל פנייה למשרד להקציב נקניק כשר, נענית במידה שיש בשר כשר או נקניק כשר. אותן הקנטינות שקבלו עד עכשיו נקניק טרף, לא עוררו אף פעם את השאלה של כשרות.

מ. קלסר: הערה כללית לדברי השר, בקשר לפרות שצריך לשחטן מאונס וטזה לא נעשה לפי כללי הכשרות. אני חושב שאם משרד הכסחך והתעסיה והשר הממונה על כך יודיע לכשקים אלה, שלא יקנה כהם את הבשר הזה אלא אם זה ייעשה על פי שחייטה כשרה - אני בטוח שהכשקים האלה לא ישחטו פרות בעצמם אלא באמצעות שוחטים. אינני בטוח כל כך שהכשקים האלה הם כל כך סרבנים להישמע לתביעה זו. אני יודע שלא קל כל כך למצוא איש הקיבוץ ייעשה בעצמו את הפרוצדורה הזאת. הייתי רוצה לשמוע אם מטעם משרד הכסחך והתעסיה נעשה צעד בכיוון זה.

הבשר הזה הוא לא רק בסביל הקנטינות האלה. כחובת המשרד לדרוש זאת היות והוא יודע שיש חלק גדול של אזרחי ישראל המקפידים על כשרות. אני רוצה להזכיר לשר שבתל-אביב היה פעם טפקד, מי רוצה לאכול בשר כשר וכי לא, ו-80% ענו בחיוב. כמובן שיש כאלה שאינם מקפידים על כך, אבל כשואלים את דעתם הם רוצים. אם יש מאות אלפים תושבי ישראל המקפידים על כשרות, כחובת הממשלה לעשות צעדים על מנת שאנשים אלה לא יקופחו.

אינני רוצה להיכנס כרגע למסגרת החבה של השאלה, כי בוועדה דברו על מסגרת יותר כצוטצמת. מוזרה מאד התשובה, מטעם כקונות העבודה לא פנו בבקשה לקבל בשר כשר. דבר זה הכעיר לא פעם

את העתונות. יש מקום עבודה שעובדים בו 50 פועל והכסף החליטה בזמנו לרכיבא כזון לאותם הפועלים שעובדים עבודה גופנית קשה. בין 50 אלה נכסאים 10 פועלים שאוכלים אך ורק כזון כזה. הם מיעוט אטנם ואינם יכולים להכריח את הרוב שיסנו וידרשו רק בשר כשר, כי ישנם במקום העבודה אלמנטים שונים.

ארגוני הפועלים הדתיים פנו לא פעם למוסדות הממשלה בתביעה לתקן את הקיפוח הזה. כל חברי ועדת הכספים הבינו שלא ייתכן שבמקום עבודה שעובדים בו פועלים ללא הבדל וכל אחד מהם מוציא אותה תוצרת, יהיה קיפוח כזה. בטוב כדינה אחרת לא ניתן שתהיה הפלייה כזו בין עזרח לאזרח.

דודעה זו פורסמה ושמה אלפי פועלים דתיים, אבל למעשה לא הוצאה לפועל במדינתנו. על כן התשובה שמקומות העבודה אינם פונים - היא תשובה מוזרה. הממשלה חייבת לדאוג לכל האזרחים. כל פועל מבין את הדבר הזה ומשוב כן אנחנו נבקשים שדבר זה יתוקן, כי הוא נוגע לאלפי פועלים.

ש. בז'רנו:

אבי חוזה על בקשתי, שכבר אמרתי כמה פעמים. יש לסקול אם לשמור על כשרות במזון שהכשרד נותן למטבחי פועלים בתעשייה, גם כשזה מקטין את האפשרויות של חלוקת מזון או גם כשזה יעלה את המחיר. האלה קשה ורצינית ויש להכריע בה, אבל לא אנחנו טוטככים לדון עליה ולהכריע בה. אנחנו לא נוכל להביע אפילו דעה אם צריך לסקור על הכשרות, אפילו אם פירושו של דבר לתת פחות בשר. אני מבין שהועדה החליטה להזמין את השר ולקבל את המכרותיו.

קבלנו את ההסברות ואני מציע לעבור לסדר היום מבלי לקבל החלטה שאין מסמכותנו לקבלה.

היו"ר י. גורי:

אילו, למשל, ועדת הכספים הגיעה למסקנה שזה לא מסכנותה לדון בעניין זה, לא היה זה משום זלזול. אבל כיצד הגענו לדיון הזה? אנחנו כביצים לזה רק דרך צינור התקציב. אילו בכלל הכניסה שאלה על כשרות במטבחי פועלים שלא בקשר עם הדיון בתקציב - בפירוש הייתי טוען כיושב-ראש, שאין זה כמטכות הועדה. בזמן שדנו בתקציב, כשהגענו למשרד הכספר והתעשייה עוררו את השאלה הזו. יכול להיות שחבר ועדה רוצה לגרוע מתקציב המשרד לירה אחת שבזה להביע את הסתייגותו. בזה השאלה נתעוררה והבהור שמתקיים היום הוא רק בירור שבגרורא. משנתעוררה השאלה, אין אני יכול להוציא אותה מסדר היום, כי זו היתה זכות לגיטימית של חברי הועדה שעוררו את השאלה, לבקש להמשיך ולסיים את העניין.

א.מ. גניחו בסקי:

תקציב משרד הכספר והתעשייה אושר אחרי שנתקבלה הצעה קודמת על מטבחים. היה דיון וזה היה תנאי לאישור תקציב משרד הכספר והתעשייה. וכאן נתקבלה החלטה. אני משתומם מאד אם נא ד"ר יפה - כשכל קיומו של תקציבו מותנה באישור זה של ועדת הכספים - ועונה כפי שעונה. אני לא יכול לעבור בשתיקה על הדבר הזה. מדבריו מתקבל הרושם, כאילו הסטאטוס של המדינה היא הטריפה, אלא מישהו היה צריך לעורר את בעיית הכשרות.

ש. בז'רנו:

אני רוצה להגיד, שלי לא היה רושם כזה מדבריו.

א.מ. גניחו בסקי:

לי היה הרושם. בקרתי בסיוור של ועדת הכספים וסדרו לנו ארוחה על טהרת הטריפה. ברור לי שהסטאטוס הולך ונעשה במצב של טריפה. נכנסתי פעם למזון במשרד האוצר ושאלתי אם זה כשר. אכרו לי שזה אינו כשר. פניתי לבן-גוריון ובקשתי סטטיסטיקה על כספר המזונות הכמסלתיים והוא הבטיח לי שבכל משרדי הממשלה יהיה נקניק כשר. אלה שדורשים נקניק כשר, אינם מקבליים. אני קובע שאלה שכקשים אינם נקבלים - אם זה כמסעות ואם זה מטבחים.

אדר לכטבחי פועלים, זודי החלטה של ועדת הכספים.
ועדת הכספים ההליטה שהמזון שהמטשלה מספקת לכטבחי פועלים, על פי הצעתו של חבר הכנסת אריאב, צריך להיות כשר. זה ענין עקרוני כמדרגה ראשונה. יש אנשים רבים שעוברים לאכול בשר טריפה כפני שאין להם הכוח לעמוד בפני הפיתוי, לכרות שבתחילת קום הכדינה היו לטעלה **א.מ.** 90 אחוזים של אנשים שהביעו את רצונם לאכול מזון כשר. אינני רוצה לפגוע סתם; בענין החזיר, כל המטשלה כולה אשמה. אבל בענין זה במסדר מסחר ותעשיה הולכים ונעשים דברים שלא ייעשו.

היתה פעם תקנה, שעל כל נקניק צריך לכתוב אם הוא כשר או טרף. זה ענין של ניכוס. הוראה דומה קיימת גם בארצות-הברית והעבריינים נענשים בכל חומר הדין. מדוע אין פוציאים לאור את התקנות?

אני אומר שעל פי הצעתו של חבר הכנסת אריאב בתקבלה יזז ההחלטה. אני שואל מדוע לא קויימה ההחלטה של ועדת הכספים בענין זה. אינני רוצה להיכנס יותר לויכוחים ולבידורים. כאן יש ענין שקרה בפעם הראשונה בכנסת - שיש ועדה שמחליטה והמשרד אינו מקיים. אם אין לממשלד אפשרות לספק למטבחים מזון כשר, תבוא ותגיד זאת. אם אתם מספקים בשר למטבחים, זה כוכרח להיות לכל פועל. מטום כך אני מבקש - אינני יודע ממי לבקש: זוהי החלטה שמחייבת את משרד מסחר ותעשיה **א.מ.** ומתיום צריכים לדעת פקיד המשרד שהחלטה זו מחייבת אותם. ואינני רוצה להיכנס לשאלה כמה זה יעלה בכטבצ חוץ. מטום כך אני חושב שאין עכשיו מקום לדיון בענין ומבקש את שר המסחר והתעשיה שיכבד את החלטת ועדת הכספים.

היו"ר י. גורני:

אני סבור שהטוענים בענין זה הם צודקים משני טעמים: א) על אזורי המדינה הם חפשיים לבחור לעצמם לפי טענם את המאכלים שלהם ויכולים להבהין בין מסעדה כשרה ולא כשרה. אם יש מקום נכבזאים בו פועלים חתיים ולא דתיים, אין זה צודק ליצור מצב של דיסקרימינציה, שחלק מהפועלים יוכל להשיג את מבוקשו וחלק לא יוכל להשיג; וזה לא משום שהמטבח או הקנטינה איננה משיגה מצרכים אלה כהיחוק הפרטי, אלא משרד מסלתי מטפק להם אותם.

ב) אני סרוחיק לכת ואומר: **א.מ.** כי אני איש

לגמרי חפשי, אבל אינני חושש שאילו גם מסקו לחלק בשר כשר ולחלק בשר לא כשר לכטבחי פועלים או לכל מטבח שהוא, מטום שאכילת בשר כשר איננה פוגעת אלא במי ששולל אכילת בשר בכלל. מה שאין כן במקרה של סיפוק בשר טרף הפוגע בדגשותיו של חלק ניכר בעם ובמדינה. בשביל מה צריך לפגוע בהרגשות אלה בשעה שאין החלק החפשי זקוק דוקא לבשר טריפה? אני חושב שיש יסוד חזק מאוד בטענה הזאת.

א. ציזלינב:

אני חולק בשתי נקודות: א) לפרוצדורה; ב) לתוכן. אדר לפרוצדורה, היתה כנראה החלטה, אבל אני חושב שזה לא טייך לכדר היום. אין ועדת הכספים מוסר להסדר עניינים, שכל מקום עניינים כאלה. אם צריך להסדיר עניינים כאלה, אין מקומם בוועדת הכספים. אנחנו איננו עוסקים לא בעצם הדבר הזה, של מספקת בשר נוכף לעובדים ואיננו צריכים לעסוק בזה כאן. על כן אציע שאנחנו איננו דנים בענין ואיננו מקבלים פה החלטות.

אבל נאכרו דברים מצפוניים ובגדר השיחה אומר את גיטתי המצפונית לענין זה. אני מעולם אינני כתנקש בזכויותיו של האדם הדתי הרוצה לשכור על צרכי מצפוו. אני רק מבקש לא לכוף את מצפוו על זולתו. תוכנת כנת הבשר איננה תוספת מנה למטבח אלא לאדם העובד המסויים. אין בכלל חוק שמחייב לתת כמות בשר נוספת לבית-חרושת אלא לפועל סכויים. העובד בבית-חרושת זה. בשר זה אפשר לספק לו בכל צורה שאי. אלא שבמקום שיש לו מספר נקודות, רשאי כל פועל כיחיד לקחת את זה לביתו, או בכל צורה שהיא להשתמש בזה. דוקא בענין זה אתם הופכים את המדינה לספק הכללי; פתאום המדינה מתחילה להיות אחראית. היא לא מסדרת את המטבח הזה ואינה מנהלת אותו. הפועלים יכולים להקים

להב מטבח ויכולים להחליט כל מה שהם רוצים, כל אחד לעצמו; כשם שאת האוכל לילדים לא נותנים בקדרה מסותפת; אין בכלל קדרה מסותפת שמטילים אותה - גם לא כבתי החרושת. אני מבקש תשובה מהשר אם זה כך: האם הוא חייב לספק למטבח או הוא חייב לספק לעובד והעובד מקבל את זאת בצורה שהוא רוצה. ואז, מה זה שייך לנו - איך עובד מתארגן?

אני מה שהמדינה צריכה לדאוג - שהאדם יוכל לאכול. ובענין זה עם האיש הדתי בכמה אחוז. אני ככבד את האדם שהוא צמחוני, ואני נשער לי שהמדינה צריכה לספק לאדם הזה כמקובל בשר, איזה תחליף. לדעתי צריך לספק לו את המזון הנוסף שמגיע לו. כדיוק באותה מידה צריך לספק לאדם הדתי התובע והמעוניין בבשר כשר, שיקבל אותו גם אם זה עולה יותר ביוקר. אבל אי-אפשר על יסוד זה לומר, שאסור לי אם אני עובד בעבודה קשה לקבל את הבשר שיטבו בכל מקום שיטבו, וגם אם הממשלה מטיגה אותו. על הקדרה המשותפת לא כחליטה הממשלה. אני דן כאן לא במסגרת ההסתדרות; אני דן בוועדת הכספים של הכנסת. אני חושב שזה צריך להיות בדון בוועדת הפנים, יושב אני אומר שאין חובת סוליואריות מסותפת בין פועל אחד לשני בענין האכילה.

המדינה מאפשרת לכל אדם העובד עבודה פיסית קשה לקבל תוספת מזון כפי שהיא יכולה להשיג, מתוך דאגה לספק אותו לכל אחד ואחד על יסוד שוויון לא רק כמותי ואיכותי כי אם גם על יסוד שוויון לכי כמפוננו של האדם; ולא על כנת שעל יסוד זה ככיון שאי-אפשר להשיג ביצה - אם התחליף לבשר הוא ביצה - אני לא אתן בשר. אם אפשר להשיג בשר כשר, לטי שיטבו רוצה, אני אתן פילה ולא אומר שעל יסוד זה אני מקפח את היחיד.

אני ראייתי חובה לעצמי, מכיון שדוקרים בצד הטמפונני, להסביר את הענין הזה כפי שהוא עומד פה, ואני שלם בהכרתי עם כל פועל, אבל לסולחן הזה זה איננו שייך ואני מבקש שלא תהיינה בענין זה כל המבעות.

שר המסחר והתעשייה פ. ברנשטיין: מי אני שאתערב בניהול הוועדה הזו. אני התפלאתי שהדבר כופיע דוקא בוועדת הכספים. אני חשבת שפה תבוא הצעה להקציב כמה מיליונים דולרים לייבוא של בשר כשר.

באופן כללי אני רוצה לומר, שמוטב אם אנחנו נוכעים תמיד כחדש על הרפורנדום המפורסם של 20%, שצריך להבחין בין אנשים שאינם כתונגדים לאכול בשר כשר - ואני חושב שיש מעטפת סמתונגדים לפרדינציפ לאכול בשר כשר - ובין אלה שמקפידים על הכשרות וטאיים אוכלים בשר אחר. ואילו אנחנו היינו רוצים לקבוע את האחוז לפי זה, אז ייתכן שהמספרים היו קצת שונים.

ייתכן שהיה גם מקום להגיד כשהו על הסטאטוס. בקונסטיטוציה הבלתי קיימת של מדינת ישראל לא כתוב שום דבר על הסטאטוס ביחס לאכילה. אני מוכן להניח שאין לנו עד היום הזה קונסטיטוציה מפני שהיתה רחיעה גדולה להכניס אליה סעיפים במונן זה. אבל אנחנו כולנו מכירים - גם אם זה לא כתוב בשום קונסטיטוציה - שלכסורת הדתית יש כוח סיוח במדינה הזאת; וכמו כן הממשלה גם כן משתדלת - איננה רוצה לשמור על הכשרות במדינה, אבל במקרה: למכאן את הפיתוח לאכול כאכלים בלתי כשרים. אחרת הלא גם כן לא היה כל מקום להחליט שנתקבלה ביחס לחזיר. מבחינה כלכלית אין דבר יותר מועיל כאשר גידול חזירים. בכל זאת הכנסת קבלה החלטות מסוימות בהתחשב עם המוסף הבלתי כתוב של מדינת ישראל.

עכשיו אני בא לעצם הענין, וכודה קודם כל: אנכם זו מטבת, שלא ידעתי על ההחלטה המפורשת של ועדת הכספים בענין מטבתי פוטליים.

כמסחים במקומות עבודה.

ט. קלמן:

את הורישות דאלו נוכח לכלא. אם אנחנו יכולים להסתדר בצורה כזו, אני
טוב לתת את ההבטחה.

ה"ר יפה:

רציתי להזכיר - הי-הבנה סטטיסטית שנפלה, טעום מדברנו
בערבותיה על בשר ונקניק. התפרים דרמטי לקניטיות
זינו כולל בכלל נקניק. הוא כולל בשר וכל מי שכוונד לקבלה בשר כשר, כקבל
נת הבשר בכיור גישור. התפרים אינו כולל בכלל נקניק. נקניק כיוצר בעיקר
מניקור בשר והיות ויש לו ערך תזונתי אנחנו כנבילים את הבשר הזה לאספקה
לגורם אנשים שנוכחים לאכול אותו. בשר הניקור כההוזה כהוצאת חלקים
סטטיסטי כהבשר בכדי להכשיר אותו. במקום לזרוק את הניקור אנחנו טעמידיים
אוחו בצורה נקניק לרבות אותם הנכיים טרופים לאכול אותו בטפירה חפסית.
כל קבטינה דרונה לקנות בטוק דחפטי נקניק טרף יכולה לקבל זאת. אשר
לתוספת לעובדים עבודה נובניה קשה, אנחנו נוהגים נקניק כשר בתור כנה
אינדיבידואלית - 50% נרכבות הכתחלקת בצורה כזו.

היו"ר י. גורי:

בשלב זה, הדיון בוועדת הכספים נסתיים, בלי שנוכל
לקבל איזו שהיא החלטה. וכדי ששר המסחר והתעשייה
לא יצא ברוטם שיושב-ראש ועדת הכספים יצא כגדרי הכסכויות, ואם נשאלה
שאלה אם נתקבלה החלטה בוועדת הכספים, הרינו מודיע שלא נתקבלה בוועדת
כספים זו. על כל פנים בכנסת השניה לא נתקבלה כל החלטה שהיא בענין זה
בוועדה. אולי בוועדת הכספים של הכנסת הראשונה; אינני יודע.
(א.מ. גנתיבסקי: בזאת).

יש לפני הפרטיכל של הדיון, וכאן אני חוזר שהדיון
בענין בדיון בתקציב. אחד מחברי הועדה אשר שהוא מציע להוריד לירה אחת
מתקציב כשרד המסחר והתעשייה כדי לבטא דבר זה. (א.מ. ציזלינג: זה ניקור
על סנת להכשיר אותו). לא יכולנו להימלט מדיון כזה, אבל שלט פעמים
הדגשתי בפרטיכל זה: - אינני חושב שוועדת הכספים יכולה לקבל החלטה
שהייתה. הצעתי שנכתוב מכתב לשר המסחר והתעשייה בו נאמר שאגב דיון על
תקציב כשרדו הביעו חברי ועדה דעתם כי בכל מקום... צריך להקציב כזון כשר".
חלק מחברי הועדה אכילו לא הרחיבו עד כדן, שצריך לספק לכל הפועלים.

בפעם שניה אמרתי, בעקבות הערה שנשמעה: לא הצעתי
לקבל החלטות אף לא דלצות, אלא רק להסביר את דעת ועדת הכספים לשר המסחר
והתעשייה. לאחרונה אמרתי כדברי סיכום: "אין אנחנו קובעים כי כשרד מסחר...
המספק כזון לכל האוכלוסייה, אסור לו לספק כזון שאינו כשר. אנחנו דנים רק
בסיפוק כזון לבתי חרושת בהם חלק מהעובדים הם דתיים. לא הצעתי לקבל
החלטה אלא להפנות תשובה לבשר המסחר והתעשייה". והוחלט: "יושב-ראש
הועדה יכתוב מכתב לשר המסחר והתעשייה בו ייאמר כי הועדה בדעה שהכזון
המסופק לבתי חרושת צריך להיות כשר".

ואז אני כתבתי מכתב לשר המסחר והתעשייה בענין זה.
במלים "התקלה האמורה" הדברים היו סכוונים לפועלים הדתיים. לא נתקבלה
החלטה שוועדת הכספים טחליטה, שאסור לכשרד מסחר ותעשייה לספק כזון לא
כשר או לא לספק כזון. (א.מ. גנתיבסקי: אני יזכר שאסור לו). צריך לפרש
את החלטת ועדת הכספים כלשונה וכתכנה. חברי הועדה הסבורים שהשאלה מהיכנת
המשך של דיון, יש להכ צינורות לכך; אפשר במטילה לעורר את השאלה; אפשר
בכנסת לעורר את השאלה. כשבגיע לדיון בתקציב 1954/55 יוכל חבר ועדה
שוב לזכר שהוא מציע להוריד לירה אחת מתקציב כשרד המסחר והתעשייה.

אדוני שר המסחר והתעשייה: כשאני אמרתי מה שאמרתי
לא התעלמתי מהאספקט הכלכלי של הדיון. אבל בכידה שדברים על הצד הטכני
של פועלים דתיים בבתי-חרושת, קבלנו את התשובה של השר שבמידה שזה נוגע
לחלק זה של הפועלים, המשרד יעשה את כל הצעדים בכדי לספק להם בשר כשר,
ואני חושב שאנחנו צריכים להסתפק בזאת. (ש. בז'רנה: אני מציע להפסיק את
הדיון הזה). (א.מ. גנתיבסקי: אחרי שנתקבלה החלטה). אני מודיע לך
שהטעם איננו יכול לתלוש פסוק אחד, אפילו אם זה החלטה, מכל טסכת הדיון
והסיכום; והמכתב שנכתב כרוך בכל הדיון.

א.מ. גניחובסקי:

אני רוצה לשאול את השר: אני חושב שהבינותי טוב, שהדעה שהובעה - שר המסחר יכבד אותה.

שר המסחר ודמעייה פ. ברנשטיין: לפעמים אפשר להגן על עניינים כשרים בפירוטיים בלתי כשרים.

בירור בעניני "אל-על" בהתחברות עם התחבורה

היו"ר י. גורי:

כתבתי סכתב לשר התחבורה בענין סכומים ונחיתתם של כטוסי "אל על" ביום השבת וצופתי את הפרטיכל שהישיבה. הנושא ידוע לשר ואבקשו לענות ולהעיר את הערותיו.

א. צינלינג:

מד זה שייך לכבוד היום של ועדת הכספים?

היו"ר י. גורי:

ועדת הכספים נתקשה לאשר ערבות ל"אל על" ונסצאו חברי ועדה שרצו להתנות מתן הסכמתם לערבות רק אם לא יסריאו ולא ינחתו מטוסי ההברה בשבתות. לבסוף אושרה הערבות אבל הובטח שלעצם הענין הזה יהיה בירור, ופנינו לשר אשר בענה לבקשתנו.

שר התחבורה א. ספיר:

תפילתם של הכערערים נתקבלה למחצה. הערבות עדיין לא בוצעה מטעמים אחרים. אני יכול לדבר קודם כל על לוח הנכיצות ועל מקרים מסויימים. יכולתי רק לשאול ולברר ולקבל תשובות מהימנות, לפי דעתי, דכוסמכות גם בעל פה וגם בכתב. מתברר שלוח הנכיצות של "אל על" אינו כולל הסראות או נחיתות בשבת בין ניו-יורק ובין לוד, בין הקוים הקבועים באירופה וחזרה. היום לוח הנכיצות הוא כזה: עוזבים את ניו יורק ביום ד' ומגיעים ביום ו' לפני כניסת השבת. עוזבים את ניו-יורק במוצאי שבת ומגיעים ביום ה'. הוא הדין לגבי הסראות מציריך, אתונה, ניקוסיה וכדומה.

בחודש האחרון קרו כמה וכמה מקרים בתנאי אקלים

מסויימים, שלא רק "אל על" אלא בכל קווי הטיסה והתעופה נשתבשו הדרכים וכל המועדים ונדרבית המטוסים לא הגיעו אף פעם בזמן שנקבע. משום כך קרו כמה מקרים כשגן החודש האחרון, שטוסים הגיעו בליל השבת או בשבת בבוקר. אנשי "אל על" כודיעים לי שהם גם הסבירו זאת לרבנות הראשית וההסבר שלהם נתקבל, אם כי אין להם אישור בכתב.

אני מוכסך איפוא לומר, שמבחינת לוח הנכיצות של

"אל על" אין אף הסראות או נחיתה בשבת. בקיץ היה סדר נסיעות כזה בזמן שאוירונים היו עוזבים את ניו-יורק ביום ו' בטהריים והגיעו הנה ביום א' ועכרה אז שאלה של נחיתה בלונדון או בפריס ביום השבת. את הדבר הזה אי-אפשר היה לכנוע כי אילו בוצע הדבר, כי אז פירושו היה ביטול קיומה של "אל על". האוירון, כשהוא נוחת או מפריא בלונדון, אינו מקבל שם נוסעים. בנקודה זו לא מצאתי פתרון.

כרגע השאלה אינה אקטואלית לגבי עונת החורף, ואני

חוזר ומודיע לפי מה שיש ברשותי: אין הסראות ונחיתות בשבת. אינני אחראי לכך, שבכסך הזמן הקרוב לא יהיו פוגורים נוספים ויקרה שאוירון יגיע הנה בליל שבת או בשבת.

א.מ. גניחובסקי:

אנכם אני מניח שמו ספיר יודע כל מה שנעשה בתחבורה, אבל אני מצטער מאד שכל ענין הנחיתות וקבלת נוסעים גם בפרפט וגם בלונדון וגם בציריך, לא נפתר עדיין. כל מי שהיה בחוץ-לארץ יודע שבפריס ובלונדון מקבלים נוסעים, וזה לא רק חילול שבת אלא חילול שם ישראל ככל החוגים. משום כך אי אפשר להגיד שעובדים על זה בשתיקה.

אם בקשר עם כזוג האויר מאחרים כמה שעות - זאת אני יכול להבין. אבל כששלוש-ארבע שבתות כגייעים בכיגור, אכנס יש מסורת של פיגורים ב"אל על", אבל היו כרבות והיא ענתה בלאו. לפי דעתי הענין הזה חסור מאד ולא רק מבחינה דתית. על כן הייתי רוצה שהשר לא יקבל את כל ההסברים בטכטיים. אני חולק על הדעה ש"אל על" יכולה להתקיים רק אם תישע בשבת. אם היהדות צריכה לעלות בכסף - תעלה. "אל על", כמו בכורים ידריש, הווי עליה להפצת דיבת הארץ וכשום כך אנחנו צריכים להיזהר. "אל על" זוהי יונה שכוללת ישראל לפוצות, וזוהי בעייה הינוכית גם כן. אי-אפשר לדבר דור וצי-אפשר להבין כדינה בצורה כזו. על כן אנחנו מבקשים את השר, שייעשה כל מה שאפשר כדי למנוע חילול שבת להבא.

י. ברר:

בודאי ענין זה טוב אם יש טיסות בשבת באיזו צורה שהיא, ויה גם לא נהרץ - אכילו מבחינת העובדים מוטב שהיה להם שבת. דעתי, שנמנע את זה באופן סופי כשיהיה ל"אל על" ציוד יורה מסודר וחדיש. זו אחת הסיבות שהצבעתי בעד הערבות הזו לחברה. אני חושב שבדרך כלל על השר לדאוג, שלא תהיינה טיסות בשבת.

אין דעתי שענין טיסות "אל על" הוא רק ענין של רווחים. לו היה זה רק רווח, מוטב להגביל את הטיסות בכלל. אבל זה גם ענין של בטחון. "אל על" זה יחד הגורמים של הבטחון במדינה הזאת, ולכן אני חושב שבזה נמצא כולנו קצת הסבר. אבל ככל מקוב בודאי השר ידאג לזה, שלא תהיינה טיסות בשבת.

מ. קלמר:

החברה צריכה להביא בחשבון בעת עריכת לוח הנסיעות שיש שאלה של מזג אויר, והם יכולים להקדים את הנסיעה ביום אחד כדי להימנע מחילול שבת. אני אומר שתוך ידיעה ברורה, שאני יודע כי יהודי ארצות-הברית, כשהולכים לטוס מחפשים תמיד את "אל על", אולם לרגל שד שקרה בקיץ רב נמנעים לטוס בחברה זו. העובדה שהם אינם מקבעים את חילול השבת דוקא מכבידה על המצב הכלכלי שלהם.

שר התחבורה י. ספיר:

המצב ב"אל על" היה ברור לי עד כדי כך, שאני לחצתי על מאמצים גדולים מאד מצד הממשלה בעיקר, להגיע להשקעות גדולות מאד כדי להבטיח שהשרות הזה יהיה תקין וגם מעקי; כי אין שום אפשרות לבנות משק זה כהלכה בלי השקעות גדולות. היה גם נסיון לרכוש מיד מטוס קונסטליישן נוסף בסכום יותר קטן. בזה אני רוצה להוכיח עד כמה שהמצב ב"אל על" הוא חסור ומחייב פעולה רצינית מאד כדי להבטיח את השרות הזה. אחרת אינני טחסס לומר, שבלי השקעות אלו "אל על" ייעלם תוך שנה וחצי-שנתיים.

אשר להקדמת מועדי הטיסה: הקושי הוא בזה, שהאזינון יוצא מבינו-יורק וצריך לחזור, ויש חשבון מסויים. אם הוא יצא ביום ג' הוא מפסיד שבוע שלם במחזור הטיסות. החישוב של הזמן הוא נכון ואין שום סיבה, מבחינת התנאים הרגילים, לאחר. אלא זה קורה לפעמים.

עומדת איפוא הבעייה - וזה ההבדל בין גרעון עצום ואפשרות כלשהי של איזון - אם אפשר להבטיח תמיד לגבי איזה סקרה שלא יקרה במזג האויר, או קלקול, שהאזינון יגיע ביום ו' בבוקר או בשאר ימים. אני סודיע שאני מתקשה לקבל עלי אחריות לבנות משק גדול כזה על בסיס כזה. ברור שבעיית השירותים במדינה זו - יש בכל הבעיות הללו חלק מסויים שצריך לקבוע בו שיטת ההלכה. במידה שאין החלטה מסויימת אני צריך לנהוג במידה מסויימת של יקול דעת. דבר אחד ברור לי: לא ייתכן שהשרת תעופה לאומית תקבע את לוח הנסיעות בשבת, ועל זה אני שומר.

הו"ר י. גורי:

המדובר על קיומו או אי-קיומו של "אל על", ושר התחבורה אוכר לנו בפירוש, שמצדו ומצד משרדו נעשה הכל כדי להיות בתחומים של שמירה על השבת מבחינת לוח ההטראות. בזה אנחנו צריכים להתפק, לפי דעתי, ולסיים את הבירור.

=====
=====